

Handläggare
Emma Holmgren
Telefon: 08-508 12 306

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
2014-02-06

Förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholm stad 2014-2019

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 325-1801/2013

Förvaltningens förslag till beslut

Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Christina Rapp Lundahl
stadsdelsdirektör

Denise Melin
avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har tagit fram ett förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholm stad under åren 2014-2019. Det förebyggande arbetet anses som särskilt viktigt och centrala komponenter för att motverka hemlöshet är att hemlösa får en egen försörjning och sysselsättning. Samverkan med andra huvudmän såsom intresseorganisationer, kommunala och privata bostadsbolag lyfts fram som viktigt. Förvaltningen välkomnar socialförvaltningens förslag till strategi och ställer sig bakom förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom sociala avdelningens stab i samråd med enheten för försörjningsstöd, mottagningsenheten och enheten för vuxna.

Bakgrund

Socialnämnden beslutade i verksamhetsplanen för 2012 att ta fram en samlad strategi för stadens hemlöshetsarbete. Kommunstyrelsen har sänt ut förslaget till strategi på remiss till samtliga stadsdelsnämnder.

Remisstiden sträcker sig till 20 mars 2013.

Ärendet

Kartläggningar som socialförvaltningen genomför vartannat år visar att antalet hemlösa har minskat från 3081 personer till 2866 mellan åren 2008 och 2012. Av de som var med i hemlöshetsräkningen 2010 fanns 679 personer kvar (22 %) i räkningen för 2012. Siffrorna visar att det finns en förhållandevis stor omsättning i gruppen av hemlösa personer. Det förebyggande arbetet lyfts fram som särskilt viktigt och att hitta ett så stadigvarande boende som möjligt för den enskilde.

Förslaget i sin helhet (31 sidor) finns att hämta under adress <http://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1732926>

Stockholm stads definition av hemlöshet

Stockholm stads definition av hemlöshet:

- Personer som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendeanternativ eller är uteliggare.
- Personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning.
- Personer som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max tre månader).

EU-medborgare

Hemlöshetsstrategin behandlar insatser för personer med uppehålls rätt men inte gruppen socialt utsatta EU-medborgare utan uppehålls rätt. Denna grupp berörs av andra strategier och planer.

Socialtjänstens ansvar vad gäller boende

Grunden för att socialtjänsten efter utredning ska bevilja ett boende är att personen är i behov av annat stöd i någon form. Enbart bostadslöshet är inte en orsak till att bevilja ett boende enligt SoL och/eller LSS. Socialtjänstens ansvar för boendefrågan rör fler grupper än vad strategin omfattar. Mellanformsboenden för personer som av skyddsskäl inte kan bo kvar i hemmet eller andra frågor

som rör våld i nära relationer hanteras i särskilda insatser och riktlinjer.

Stockholms stads arbete med hemlöshet inom socialtjänsten

Ärendehantering av hemlösa personer sker idag både inom stadsdelsförvaltningarna, socialförvaltningens enhet för hemlösa, Hemlöshetsjouren och Socialjouren. Stadsdelsförvaltningarna handlägger 2/3 av ärendena gällande stadens hemlösa personer.

Ansvarsfördelningen mellan stadsdelsnämnderna och Enheten för hemlösa

För hemlösa personer som är aktuella vid en stadsdelsförvaltning behåller stadsdelsförvaltningen ärendet till dess att personen får en ny fast bostad. En person som haft fast boende inom stadsdelsområdet men inte varit aktuell hos stadsdelsförvaltningen ska tas emot av stadsdelsförvaltningen om personen vänder sig till denna inom en månad från det att denne blev hemlös. Övriga personer som är hemlösa ska få sina behov tillgodosedda av den stadsdelsförvaltning som personen har haft kontakt med under de senaste två åren. Om inte något av ovan givna förhållanden föreligger ska personen få sina behov tillgodosedda av socialförvaltningens enhet för hemlösa. Undantagna från huvudregeln är unga vuxna 18-25 år, gravida kvinnor och personer 65 år och äldre.

Tak över huvudet garantin

Sedan 1999 finns en ”Tak över huvudet garanti”, TÖG i Stockholm stad. Garantin innebär att personer som är hemlösa alltid ska erbjudas TÖG. Garantin är ett bistånd som beviljas enligt SoL.

Metoder och evidens

I Socialstyrelsens vägledning *En fast punkt* anges att de flesta kan behålla en permanent bostad om de har tillgång till adekvat socialt stöd såsom exempelvis boendestöd eller en case-manager. Ett stabilt boende kan vara en förutsättning för att vård och stöd ska ha effekt. Stockholm stad använder sig av en arbetsmodell som kallas *Boendetrappan*. Personen kan enligt den efter hand kvalificera sig för ett eget kontrakt via en tränings- eller försökslägenhet. Sedan 2010 har Stockholm stad ett projekt enligt *Bostad först-modellen*. I denna modell ska boendet separeras från stöd och behandling. Inga krav ska ställas på personen förutom att följa hyreslagstiftningen. Det finns olika sätt att se på dessa två modeller huruvida bostaden ska vara ett mål i sig eller utgöra ett medel för att exempelvis bli drogfri. En annan metod som används för att stödja personer med psykisk ohälsa att komma ut på arbetsmarknaden är *Supported employment*. Den arbetssökande processen sätts igång omgående.

Tillgängliga insatser i staden

Inga familjer eller vårdnadshavare med barn ska behöva vänta längre än en vecka för kontakt med budget- och skuldrådgivare. Vad gäller insatsen dagverksamhet finns ett antal öppna dagverksamheter som drivs av staden eller av frivilligorganisationer med stöd från staden. Hit kan hemlösa personer komma dagtid för att få stöd, umgås, tvätta kläder och äta. Socialförvaltningens projekt Bortorg Unga vuxna söker aktivt upp unga vuxna på stadens härbärgen. Alternativ till härbärg har prövats och samarbete med olika boenden har inletts.

I arbetet med strategin har det framkommit behov av att involvera andra aktörer såsom företagare och det privata näringslivet. Målet är att hemlösa personer ska bli självförsörjande och arbete och sysselsättning är viktiga komponenter för en framgångsrik rehabilitering.

Samverkan

Det sker en samverkan mellan de kommunala bostadsbolagen, privata fastighetsägare och Stockholms stads bostadsförmedling vad gäller tränings- och försökslägenheter. Det finns en genomförande-grupp som särskilt ska planera för utbyggnad av stöd- och gruppbo-städer enligt SoL och/eller LSS för personer som har en funktions-nedsättning och som också kan passa för personer med komplexa vårdbehov.

Stiftelsen Hotellhem (SHIS) har som uppdrag att tillsammans med Stockholms nämnder tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad och erbjuda en varaktig bostad med boendestöd. SHIS till-handahåller referens- och stödboende och ska sedan 1 januari 2009 tillgodose särskilda bostäder för familjer med minderåriga barn.

Ideella organisationer har traditionellt haft en viktig roll speciellt vad gäller insatser för de allra mest utsatta. I Stockholm finns både stora och små ideella organisationer som på olika sätt gör insatser för hemlösa ofta med ekonomiskt stöd från Stockholm stad.

Stockholm stads mål för att motverka hemlöshet

Stadens långsiktiga mål för att motverka hemlöshet är att den enskilde får en egen bostad och en egen försörjning. Målet ska vara att flertalet av stadens hemlösa personer har en stadigvarande boende-situation. Övergripande målen för hemlöshetsarbetet är:

- att stadens vräkningsförebyggande arbete ska intensifieras
- att antalet personer i hemlöshet ska minska
- att antalet hemlösa personer i stadigvarande boendelösningar ska öka
- att verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar
- att barnperspektivet alltid ska beaktas i stadens arbete med hemlöshet

Arbete för att förebygga avhysningar

Flertalet stadsdelsförvaltningar bedriver ett aktivt vräkningsförebyggande arbete och har särskilda resurser avsatta för detta. År 2012 inkom 543 ansökningar om avhysningar som gällde Stockholms stad och av dessa verkställdes 224.

Stockholm stad har i förhållande till antalet lägenheter färre ansökningar och avhysningar än Stockholms län och riket i övrigt. Samarbetet mellan stadsdelsförvaltningarna, kommunala bostadsföretagen, privata fastighetsägare och Kronofogdemyndigheten kan ha bidragit till detta. De flesta avhysningar sker på grund av bristande hyresinbetalningar och att omgående erbjuda stöd vid en försenad hyresinbetalning är därför angeläget. Ekonomisk rådgivning som är kopplad till uppsökande verksamhet är betydelsefull för att få kontakt med hyresgäster som är svåra att nå. För att minska risken för störningar och hitta metoder för att hjälpa personen att betala sina hyror rekommenderas boendestöd av Socialstyrelsens vägledning ”En fast punkt”. Barnfamiljer och äldre ska prioriteras i det vräkningsförebyggande arbetet.

Målgrupper

Nedan följer en uppdelning av olika grupper av hemlösa personer som staden prioriterar i hemlöshetsarbetet. De övergripande målen i strategin är gemensamma för målgrupperna. Under vissa målgrupper finns det tillägg av mål och de redovisas i slutet av varje stycke.

Akut hemlösa

En del personer är akut hemlösa en kortare tid medan andra lever under dessa omständigheter under längre perioder. Antalet personer som bor på akutboende minskar successivt. Ingen ska vara hänvisad till ett akut boendalternativ längre än en månad

Barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden

Familjer eller vårdnadshavare med barn som lever under osäkra boendeförhållanden kan delas upp i två grupper. En grupp består av familjer som har blivit avhysta från en lägenhet ofta på grund av

obetalda hyror. Den andra gruppen består av nyanlända familjer med barn som ofta står utanför bostadsmarknaden på grund av att de saknar inkomster och/eller boendereferenser samt kötid hos Stockholms stads bostadsförmedling. Studier av bostadslöshet hos barnfamiljer visar att det är vanligare att familjer står utan bostad på grund av att de inte kommit in på bostadsmarknaden. Det finns ett omfattande inslag av inneboende och andrahandskontrakt inom denna grupp. Alla familjer eller vårdnadshavare med barn som har haft en osäker boendesituation mer än en månad ska erbjudas ett längre beslut om ett boende.

Hemlösa med komplex problematik i form av missbruk- och/eller psykisk ohälsa

I denna grupp finns personer som både är akut och långvarigt hemlösa. Samtidiga insatser från socialtjänst/psykiatri/beroendevård/primärvård är nödvändiga för att arbeta långsiktigt med denna grupp. Sammanhållande vårdkedjor och kontakt med en case-manager lyfts fram som viktiga komponenter. Ett av målen för hemlösa med komplex problematik är att förutom kontakt med handläggare på en stadsdelsförvaltning/Enheten för hemlösa ska de ha kontakt med uppsökare/case-manager

Unga vuxna (18-25 år) hemlösa eller i riskzon att bli hemlösa

Unga personer har generellt svårt att uppfylla kraven på bostadsmarknaden bland annat på grund av allt för korta kötider och begränsade ekonomiska förutsättningar. Vissa situationer utgör en större risk för unga vuxna att hamna i hemlöshet och det kan vara unga som av olika skäl inte är välkomna hemma, ensamkommande flyktingbarn som fyller 18 år som inte längre bor kvar i en familjehemsplacering. Unga med missbruks- och/eller psykiska problem samt unga som varit placerade eller haft omfattande insatser som efter 18 årsdagen inte längre är föremål för insatser en riskgrupp. Ingen person som är ung vuxen och hemlös eller i riskzon att bli hemlös ska vara hänvisad till akuta boendelösningar mer än en månad.

Äldre hemlösa

Gruppen äldre hemlösa ökar något i hemlöshetsräkningen som genomfördes 2012 och det är troligt att det här är en grupp av hemlösa som kommer att öka. Att äldre personer inte betalar sin hyra behöver inte alltid innebära att de inte har ekonomiska medel utan att de på grund av sjukdom eller av annat skäl tappat förmågan att betala hyra. Äldre hemlösa ska prioriteras och akuta boendelösningar ska undvikas. Inga personer som är 65 + som blir avhysta ska hänvisas

till härbärgen eller andra akuta boendelösningar såsom camping/vandrarhem.

Kunskapsutveckling

Det är viktigt att stadens socialtjänst strävar efter att så långt det är möjligt använda evidensbaserade metoder och arbetssätt i arbetet för att motverka hemlöshet. Metoderna som används ska dokumenteras, följas upp och utvärderas. Målgruppen förändras och det är nödvändigt att anpassa metoder och arbetssätt. Målen för kunskapsutveckling är att berörd personal som arbetar med hemlöshet och hemlösa personer ska sträva efter att så långt det är möjligt använda evidensbaserade metoder och arbetssätt för att motverka hemlöshet samt att kunskaperna inom området ska öka genom utbildning, inhämtande och användning av metoder som visat goda resultat för att motverka hemlöshet.

System för uppföljning av hemlöshetsarbetet

Strategin kommer att följas upp och utvärderas i sin helhet 2017 för att se att arbetet fortlöper enligt plan eller om nya eller andra åtgärder behöver vidtas. Uppföljning på individnivå kommer att göras utifrån upprättade planer, uppdrag och barnkonsekvensanalysen följs upp av handläggare inom stadsdelsförvaltningarna/enheten för hemlösa.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till strategin för att motverka hemlöshet i Stockholm stad. Strategin tar upp relevanta delar och har tydligt formulerade mål och delmål som underlättar det dagliga arbetet och arbetet generellt inom förvaltningen med att motverka hemlöshet. Den strävar också mot ett likartat hemlöshetsarbete inom hela staden. Strategin innehåller en del förändringar i arbetet med hemlösa. Förvaltningen efterlyser en plan för hur arbetet ska gå till med exempelvis att erbjuda långvarigt hemlösa tränings- och försökslägenheter och likaså hur samverkansformer med SHIS ska utvecklas.

Mål och delmål är tydliga. För att veta om arbetet med att motverka hemlöshet ger resultat för de hemlösa anser förvaltningen att målen bör kvantifieras, som exempelvis i Finland, där regeringen har som mål att halvera långtidshemlösheten mellan 2008-2011. Kartläggningen som socialförvaltningen regelbundet utför visar att hemlösheten minskar och då borde det vara möjligt att sätta upp rimliga mål utifrån de resultat som framkommer. Arbetet med att

motverka hemlöshet inom stadsdelsförvaltningarna skulle bli ännu tydligare.

Nedan följer definitioner och avsnitt som enligt förvaltningen bör förtydligas i strategin

- Vad innebär ”långvarigt hemlösa”? (ex s. 23)? Hur länge är ”långvarigt”?
- Vilken typ av boende ska erbjudas ”alla som har varit akut hemlösa mer än en månad” (s. 22)?
- Vad menas mer konkret med ”utvecklade samverkansformer med SHIS finns med syfte att utöka antalet lägenheter” (s. 25) för barnfamiljer?

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.
